

Lelkiismeretszabadság • 87

Az ENSZ Közgazdasági és Szociális Tanács, E/CN.4/1987/L.73 1987. március 5. dokumentuma

Emberi Jogok Bizottsága
Negyvenharmadik ülés, 15. napirendi pont

A FIATALOK SZEREPE AZ EMBERI JOGOK ELŐMOZDÍTÁSÁBAN ÉS MEGVÉDÉSÉBEN;
BELEÉRTVE A KATONAI SZOLGÁLAT LELKIISMERETI OKBÓL TÖRTÉNŐ MEGTAGADÁSÁNAK
KÉRDÉSÉT

Ausztria, Costa Rica, Franciaország, Olaszország, Hollandia, Spanyolország
és az Egyesült Királyság: határozat tervezet
(A Közgazdasági és Szociális Tanács hivatalos bizottságainak
eljárómódjáról szóló 69. rendelet 3. cikkelyének megfelelően.)

A katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadása

Az Emberi Jogok Bizottsága

Újra megerősítve, hogy valamennyi tagállamnak kötelessége
előmozdítani és megvédeni az emberi jogokat és az alapvető
szabadságjogokat, valamint teljesíteni a különböző nemzetközi emberi jogi
okmányokban magára vállalt kötelezettségeit,

tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 3. és 18.
cikkelyeire, amelyek kinyilvánítják az élethez, a szabadsághoz és a
személyi biztonsághoz való jogot, valamint a gondolat, a lelkiismeret és a
vallás szabadságához való jogot,

emlékezve arra, hogy a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi
Egyezménye elismeri, hogy mindenkinek joga van a gondolatszabadsághoz,
lelkiismereti és vallásszabadsághoz,

emlékezve a Közgyűlés 1979. dec. 17-i 34/151 határozatára is,
amely 1985-öt az "Ifjúság Nemzetközi évének: Részvétel, Fejlődés, Béke"
jelölte ki, valamint az 1965. december 7-i 2037 /XX/-re, amely kijelenti,
hogy a fiatalokat megértően, a béke, igazságosság és valamennyi ember
tisztelősen tartásának szellemében fogják felnevelni,

felidézve 1981. márc. 12-i 40. határozatát /XXXVII/, amelyben
rámutatott annak szükségességére, hogy jobban értsék meg azokat a
körülményeket, amelyek között a katonai szolgálatot lelkiismereti alapon
meg lehet tagadni,

figyelembe véve a fiatalság jelentős szerepét a nemzetközi béke és
együttműködés valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok
előmozdításában,

felidézve a Közgyűlés 1978. dec. 20-i 33/165 határozatát, amelyben
a Közgyűlés elismerte valamennyi ember jogát arra, hogy megtagadja a
szolgálatot azokban a katonai vagy rendőri szervezetekben, amelyeket az
apartheid erőszakos végrehajtására használnak, és felszólította a
tagállamokat, hogy a Területi Menedékjog Nyilatkozatának szellemében
adjanak menedékjogot vagy engedélyezzék az átutazást egy másik államba
azoknak a személyeknek, akik arra kényszerülnek, hogy országukat elhagyják
kizárólag azért, mert lelkiismereti okból megtagadják a katonai vagy
rendőri szolgálat útján történő segédkezést az apartheid erőszakos
végrehajtásában,

kifejezve azt a meggyőződést, hogy az állhatatos és őszinte erőfeszítések, amelyeket valamennyi állam célul tűzött ki a háború fenyegetésének határozott megszüntetésére, a nemzetközi béke megteremtésére és a nemzetközi együttműködés fejlesztésére az ENSZ alapokmányának megfelelően, végül olyan körülmények megteremtéséhez vezethetnek, melyek között a katonai szolgálat szükségtelenné válhat,

tekintetbe véve 1984. márc. 12-1 1984/27 határozatát és a Közgazdasági és Szociális Tanács 1984. május 24-1 1984/27 határozatát, amelyben eldöntötték, hogy a lehető legszélesebb körben osztják szét Mr. Eide és Mr. Mubanga-Chipoya jelentését (E/CN.4/Sub.2/1983/30), azzal a céllal, hogy észrevételektől valamint más kormányközi illetékes ENSZ szervezetektől és specializált képviselőktől valamint más kormányközi és nem hivatalos szervezetektől,

tudomásul véve azt az átfogó jelentést, melyet Mr. Eide és Mr. Mubanga-Chipoya terjesztett elő a katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadásáról, és amely következtetéseket és javaslatokat tartalmaz,

tudomásul véve a kormányok és nemzetközi szervezetek válaszait és a Főtitkár észrevételeket és megfigyeléseket igénylő kérelmére (E/CN.4/1985/25 and Add.1-4),

gondosan mérlegelve az albizottság jelentését a katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadásáról (E/CN.4/Sub.2/1983/30), amely mérlegeli a különböző emberi jogi okmányokban található e tárgyhoz tartozó nemzetközi szabályokat és rendelkezéseket, és leírja az állam gyakorlatát a katonai szolgálat önkéntes vagy kötelező jellegét illetően,

elismerve, hogy a katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadása lelkiismereti elvekből és indítékokból származik, beleértve a vallásos, etikai, morális vagy hasonló motívumokból eredő mély meggyőződést,

1. úgy dönt, hogy a katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadását tekintsek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata valamint a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezménye által elismert jog gondolatszabadsághoz, lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jog törvényes gyakorlásának;

2. felhívja az államokat, hogy tegyenek lépéseket annak érdekében, hogy elismerjék a katonai szolgálat alóli mentesség jogát, a fegyveres szolgálat valóban lelkiismereti alapon történő megtagadása esetén;

3. javasolja azoknak az államoknak, amelyekben a katonai kötelező és ahol erről még nem gondoskodtak, hogy fontolják meg a katonai szolgálatot lelkiismereti okból megtagadók részére az alternatív szolgálat különféle formáinak bevezetését, amelyek összeegyeztethetők a lelkiismereti megtagadás indítékaival, figyelembe véve egyes államok ezirányú tapasztalatait, és hogy azok az államok tartózkodnak attól, hogy büntönbüntetés alá vessék az ilyen személyeket;

4. javasolja a tagállamoknak, amennyiben még nem tették meg, hogy a hazai jogrendszerük keretén belül hozzanak létre tárgyilagos döntéshozó eljárásokat annak meghatározására, hogy a lelkiismereti megtagadás az egyes sajátos esetekben indokolt-e;

5. kéri a Főtitkárt, hogy számoljon be a Bizottság 45. ülésén a katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadásának kérdéséről, figyelembe véve azokat az észrevételeket, amelyeket a kormányok tettek, és a kapott további információkat;

6. elhatározza ennek az anyagnak további átgondolását a Bizottság 45. ülésén a "Fiatalok szerepe az emberi jogok előmozdításában és megvédésében, beleértve a katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadásának kérdését" napirendi pont keretében.

Magyar Hírlap, 1986. október 31.

"Csak azok a fiatalok választhatják a fegyvernélküli katonai szolgálatot, akiknek vallása, hite tételesen tiltja az erőszak különböző formáit. Ilyen hazánkban az állam által még el nem ismert Jehova-tanúi és a törvényes keretek között működő nazarénus vallás tanítása."

A Katholische Arbeitsgemeinschaft für Kriegsdienstverweigerung und Zivildienst - K.A.K. (A fegyveres szolgálat megtagadása és a polgári szolgálat érdekében létrehozott Katolikus Munkaközösség) levele Lékai László bíboroshoz:

"Magyar Püspöki Kar Konferenciája, S. Em. Kardinal László Lékai.
H-1055. Budapest, Eötvös Lóránd u. 5-7.

Igen Tisztelt Bíboros Úr! Megdöbbenéssel fogadtuk a Katolikus Hírügynökség hírét, hogy Magyar János Székesfehérvárról 34 hónapi fogházbüntetésre ítélték, mert a katonai szolgálatot, katolikusként a vallási meggyőződésre hivatkozva, megtagadta.

Az NSZK-ban ugyanis éppen az egyházak szerezhettek tekintélyt - a világegyház tanítására, különösen a II. Vatikáni Zsinat nyilatkozatára (GS 79) támaszkodva - a katonai szolgálat megtagadása jogának. Ennek alapján alakult meg és lett ismerette munkaközösségünk, mint szerevezetek, intézmények, neves személyek egyházi egyesülete, amely a katonai szolgálat és a polgári szolgálat kérdésével foglalkozik.

Kérjük önt, hogy az ön államában képviselje ugyanúgy ezt az össz-egyházi (II. Vatikáni Zsinat) állásfoglalást, és támogassa azokat a katolikusokat, akik a katonai szolgálatot meg akarják tagadni, hogy ne lehessen velük szemben azzal fellépni, hogy nem tudnak az egyház tanítására hivatkozni.

Szívélyes tisztelettel Dr. Ansgar Kotschel, 1. Vorsitzender, 1984. aug. 10. Köln, Königstrasse 3."

"1984. novemberében Budapesten ülésező különböző nyugati békecsoporthoz, köztük a "Pax Christi" és a KAK megdöbbenésüket fejezték ki a magyarországi fegyveres szolgálatot megtagadók bebörtönzése miatt. Arra kérték Lékai László bíborost és a magyar püspököket, lépjenek fel a fegyveres szolgálatot megtagadók érdekében.

Ülésén a magyar püspök úgy nyilatkozott újságírók előtt, reméli, hogy Magyarországon hamarosan pozitív szabályozás jön létre a katolikus fegyveres szolgálatot megtagadók számára is."

(K. Hölzner, Németországban Agentúr Hága, 1984. okt. 5.)

FELHÍVÁS

a bécsi utóértekezleten részt vevő európai államokhoz

Alulírottak, demokratikus és békés meggyőződésű, hívő vagy nem hívő kelet-európaiak, üdvözljük az Európa Parlament és az ENSZ Emberi Jogok Bizottsága ezévi januári és márciusi határozatát, amelyben egyetemes emberi jognak ismerték el a katonai szolgálat lelkiismereti indokú visszautasítását és felszólították azokat az államokat, amelyek ezt még nem tették meg, hogy bocsássák szabadon a szolgálatmegtagadókat és létesítsenek alternatív civil szolgálatot.

Ökünk van rá, hogy csatlakozzunk ezekhez a követelésekhez. Országainkban százával szenvednek börtönbüntetést erőszakellenes meggyőződésükért olyan fiatal polgártársaink, akik öregek és betegek ápolásával kívánták megváltani a katonai parancsnak való engedelmeskedés számukra elviselhetetlen terhét.

De ökünk van rá európaiként is, hogy titlakozzunk kormányaink embertelen gyakorlata ellen. Egész kontinensünk szégyene, hogy a világháborúk, a hitlerizmus és a sztálinizmus tanulságai ellenére még mindig vannak európai államok, amelyek nem ismerik el az egyének jogát arra, hogy lelkiismeretükre hallgathassanak. Holott az egyének elnyomása és a háború ma is kézenfogva jár.

Az enyhülés nem lehet tartós, amíg a kettéosztott Európában büntetik azokat, akik nem hajlandók ellenségüknek tekinteni más népeket. Nem lehet hitelt adni olyan kormányok békeszándékának, amelyek az erőszakra való ünnepélyes lemondást követelik más kormányoktól, miközben maguk bebörtönzik azokat, akik elutasítják az erőszakot.

Kelet-Európa azt várja a Helsinkii folyamattól, hogy az összekapcsolja a biztonság ügyét az egyének jogainak kiterjesztésével. Ezért:

- Felhívjuk a Helsinkii megállapodást aláíró országokat, hogy vállaljanak együttes kötelezettséget: elismerik a lelkiismereti szolgálatmegtagadás jogát és közhasznú, civil szolgálatot vezetnek be a katonai szolgálatot elutasítók számára;

- Felkérjük azokat a kormányokat, amelyek igazi békét és szabadságot kívánnak Európában, hogy kezdeményezzék ilyen egyezmény kidolgozását a bécsi utóértekezleten.

"A béke és a Helsinkii egyezmény" szeminárium dokumentumai
Varsó, 1987. máj. 7-9.

A béke és az emberi jogok

A szemináriumon a következő országok békemozgalmainak képviselői vettek részt: Belgium, Csehszlovákia, Dánia, Finnország, Franciaország, Nagy-Britannia, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Svédország, Svájc, USA, NSZK, Jugoszlávia. A résztvevők az alábbi pontokban jutottak közös álláspontra a vita során:

1. Minden emberi jog alapja az emberi méltóság. A békemozgalomban ez az elv számunkra azt jelenti, hogy kötelességünk küzdeni az emberi méltóság bármilyen megsértése ellen.

2. Az emberi jogokért, a békéért és a lefegyverzésért folytatott küzdelmek szervesen összefüggnek, kiegészítik egymást.

3. Az erős, független, saját sorsukat kézben tartó társadalmak az emberi jogok gyakorlásának és védelmének, a béke megőrzésének és erősítésének feltételei.

4. Rendkívül fontos, hogy a függetlenségi mozgalmak támogassák egymást ahol és amikor csak megkívánja ezt a helyzet.
 "Nem Kelethez, vagy Nyugathoz kell hűnek lenni, hanem egymáshoz."
 END Felhívás 1980.

5. A békemozgalmak Keleten és Nyugaton vállalják, hogy:

- a. rendszeresen informálják egymást tevékenységükről,
- b. közbelépnek ha bármikor és bárhol bebörtönöznek, vagy üldöznek békeaktivistákat a mozgalomért folytatott tevékenységükért.

A hesseni zöldek a WIP támogatásával javaslatot tettek egy a békemozgalom tagjainak védelmét szervező nemzetközi központ létrehozására, melyben egyesült erővel és hatékonyan léphetnének fel egymás védelmében.

Az információcserével kapcsolatban javasolták a WIP-tagok egy a WIP által szerkesztett, cenzúrázatlan független békeújság létrehozását.

6. Tárgyalásaink bizonyították, hogy a "békéről" és az "emberi jogokról" alkotott fogalmainkat tovább kell tökéletesítenünk. Arra is fény derült, hogy különböző körülmények között, más-más eszközökkel kell küzdenünk közös céljainkért.

Javasoljuk, hogy máj. 15. legyen a lelkiismereti
szolgálatmegtagadás nemzetközi ünnepe.

Mi, a Szabadság és Béke Mozgalom (WIP) által 1987. máj. 7-9. között szervezett nemzetközi békekonferencia tagjai a katonai szolgálat megtagadását alapvető emberi jognak ismerjük el. Valljuk, hogy ez a jog mindenkit megillet, akinek lelkiismeretével ellenkezik a katonai szolgálat. E jogot az enyhülési folyamat részeként legalább azokban az országokban kell elismertetni, melyek aláírták a Helsinki Záróokmányt.

A hadseregben különösen erősen hatnak a militarista nacionalista tendenciák. A militarista nacionalizmus veszélyezteti a békét és a történelem bizonyítja, hogy az állam hatalma és a rosszul értelmezett nemzetbiztonság címen gyakran vezet az igaz emberi értékek semmibeviteléhez, az akaratuk ellenére besorozottak személyiségének roncsolódásához.

Minden lelkiismereti szolgálatmegtagadónak meg kell kapnia az alternatív civil szolgálathoz való jogot, mely nem lehet nehezebb a katonai szolgáltnál. A civil szolgálat is egy módja a különböző társadalmi rendszerek kölcsönös bizalmán alapuló béke építésének. Ezért támogatnunk kell minden olyan kezdeményezést, mely a különböző országok polgárai közötti párbeszédet segíti, küzdenünk kell a nacionalizmus ellen, szilárdítanunk kell a békét, tekintet nélkül az elválasztó határookra.

Az alternatív civil szolgálatnak függetlennek kell lennie a katonai szervektől, és semmilyen módon nem támogathatja a hadsereget, beleértve a gazdasági támogatást is.

A lelkiismereti szolgálatmegtagadás nemzetközi napjának - május 15. - megünneplésén kifejezzük szolidaritásunkat minden olyan mozgalommal, mely a lelkiismereti szolgálatmegtagadás jogáért küzd, különösen azon országok mozgalmáival, ahol a szolgálatmegtagadást börtönnel büntetik - Jugoszlávia, Görögország, Románia, Dél-Afrika stb.

Megtagadható-e lelki okokból a szolgálat?

Az úgynevezett történelmi egyházak tagjai közül korábban is előfordult olyan hadköteles, aki lelki indokokból tagadta meg a katonai szolgálatot. Ezekben az esetekben arról volt szó, hogy egyénileg a hadsereggel szembeni ellenérzést könnyűszerrel lehetett erős vallási meggyőződésből indokolni. A katolikus vallás közismert történetében (lásd II. Vatikáni Zsinat) a megújulási törekvéseiben hangot kaptak a katolikus hívők azon óhajai, hogy a katonai szolgálatot ellenzők részére az államok tegyék lehetővé a fegyveres szolgálat mellőzését, de ugyanakkor ez a fórum a hívőket - akiknek a haza fegyveres védelme a kötelezettsége - arra hívta fel, hogy e kötelezettségüknek tegyenek eleget.

E gondolatmenetből több hadköteles azt a következtetést vonta le, hogy egyházának egyetértésével cselekszik, amikor a katonai szolgálatot megtagadta. A magyar katolikus egyház vezetése kinyilatkoztatta e kérdésben álláspontját.

Világjelenségnek nevezhetjük azt a ténykedést, hogy az egyének lelkiismereti szabadságra hivatkozással fellépnek a jogi kötöttségek ellen. Ezt személyiségük, képzettségük folytán valamely ideológiai talajon különféle képpen nyilvánítják ki.

Nálunk is van olyan hadköteles, aki pusztán lelkiismeretére hivatkozva tagadta meg a katonai szolgálatot.

A jog éppen azzal szolgálja az állampolgárok jó közérzetét, hogy az egyenlőséget biztosítja. Rendkívül felháborító több okból, hogy míg egyes hadköteleseknek nehéz katonai szolgálatot kell teljesíteni, addig másoknak lehetőségük van a kibúvára. A szigorú felelősségre vonás itt helyrebillenti a mérleget - mert nincs egyenlőség a katonai szolgálat és a büntetés között - meggyújtató az, hogy a katonai szolgálatot nem lehet büntetlenül megtagadni. Itt kell megjegyezni, hogy követelményünk egy része nem érti az ilyen magatartást és természetesen túlnyomó többségében nem ért vele egyet.

A törvény szövege nem tartalmazza a katonai szolgálat megtagadásának okát. Így a katonai bíróságok csak a személyi körülmények kötelező vizsgálata során foglalkoznak érintőlegesen az okkal. A büntetés kiszabásánál a más ügyben szokásos egyéb súlyosbító és enyhítő körülmények dominálnak. Nem mondunk le arról, hogy ezen hadköteleseket is a törvényünk általános célja szerint a büntetéssel megneveljük kötelességük teljesítésére, de itt nyomatékosabban kell hivatkozni a mások megnevelésére és hasonló cselekménytől való visszatartásra.

	Büntetési tétel békében	Büntetési tétel háborúban
Kibúvás a katonai szolgálat alól		
Btk. 335. (1)	3 hó-3 év	5 évtől-15 évig
Btk. 335. (2)	3 hó-5 év	3 hó-15 évig
Katonai szolgálat megtagadása		
Btk. 336	3 hó-5 év	5 évtől-15 évig

(Házi Jogtanácsadó
XIV. évf. 1987/12. december)

(válogatta és fordította: Gyukity Márk)

ВСТРЕТИМСЯ У ТРЕХ ЖУРАВЛЕЙ

АФГАНИСТАН: ДНЕВНИК РЕПОРТЕРА



A repülőgép lámpája alatti csillagok
mindegyike azt jelenti, hogy a vadászrepülő
tíz harcirepülést hajtott végre.